

ศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำที่เขาย้อย

ตามลำห้วยเมืองเก่า

> กรรณ ศักดา

เคยเขียนเล่าถึง “ผู้ไทดำ-ผู้ไทขาว” จากเรื่อง “ปราบฮ่อ” ในสมัยรัชกาลที่ 5 และห้วงเคยเขียนถึง “ไทยทรงดำ” ที่สุพรรณบุรีแล้ว ตอนนั้นเมื่อมาเขียนเรื่องราวของ “ไทยทรงดำ” ที่เขาย้อยเพชรบุรีอีกครั้งก็รู้สึกยิ่งคุ้นเคยต่อที่มาที่ไปทั้งหลายแหล่

และเหมือนกับตัวเองวนเวียนอยู่กับชนกลุ่มนี้

สำหรับที่เขาย้อยแห่งนี้เคยมาหลายหน เมื่อมาครั้งนี้ก็พบความเปลี่ยนแปลงหลายอย่าง การก่อสร้างสถานที่ก็ดูมีความชัดเจนขึ้นเพิ่มจุดที่ให้ความรู้แก่คนที่ต้องการมาเรียนรู้ดีขึ้นกว่าเดิม เป็นการพัฒนาไปในทางที่เพิ่มศักยภาพความกระชับแน่นจนสามารถมองเห็นชัดและลึกถึงเผ่าพันธุ์ชาติพันธุ์จากถิ่นเดิมที่สิบสองจุไทย

เรือนพักอาศัยตัวอย่างป็นบอกถึงวัฒนธรรม ความเป็นอยู่ เป็นวิถีชีวิตดั้งเดิมที่เมืองไล เมืองแกลง รวมทั้ง “หัวพันทั้งห้าทั้งหก” ส่วนเมืองแกลงที่วันนี้ปัจจุบันเข้าไปผนวกอยู่ในประเทศเวียดนาม นั่นก็คือ “เดียนเบียนฟู” ที่เราได้ยินได้ฟังกันมาก เมืองสงครามเวียดนาม มีอาจารย์ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ท่านหนึ่งเดินทางไปศึกษาเกี่ยวกับผู้ไทหรือ “ไทดำ” ปรากฏว่าได้พบวนอพยพทางจังหวัดภาคอีสานที่ถูกผลักดันออกไปตั้งหลักปักฐานอยู่ที่นี่มาก ทุกคนอยากกลับมาอยู่ประเทศไทยอีก

ไทยทรงดำที่เพชรบุรีถูกกวาดต้อนมาในสมัยกรุงธนบุรี และสมัยรัชกาลที่ 3

ไทดำที่เมืองแกลงหรือเดียนเบียนฟูมีอยู่มาก เรียกว่าเป็นเมืองไทดำก็ว่าได้ ทราบว่าเมื่อสงครามเวียดนามคนเหล่านี้เป็นแรงงานสำคัญของเวียดนามเหนือที่ใช้ชุดโหม่งตีไปโผล่กลางค่ายทหารฝรั่งเศส ทำให้พวกฝรั่งเศสตกใจ และถอดใจ อำลาจากสมร

คุณศิริพร เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ฯ

เป็นแม่ทัพไปปราบฮ่อในดินแดนหัวพันทั้งห้าทั้งหกในแคว้นสิบสองจุไทย ซึ่งเป็นดินแดนส่วนหน้าของหลวงพระบาง เมื่อพวกฮ่อกำเริบเลิกลาสน สยามได้รับไปบอกจากหลวงพระบางจึงต้องส่งกองทัพบกปราบในฐานะที่สยามดูแลรับผิดชอบประเทศลาวในขณะนั้น

ผ้าชุดไทยทรงดำ และผลิตภัณฑ์ของที่ชาวนบ้านปลูกจำหน่าย

มีบันไดขึ้นสู่ชั้นบนแบบชาวนบ้านในชนบทของไทยลักษณะ ปังบอกความเป็น “ไทย” คล้ายคลึงกัน โดยเฉพาะชั้นบนนั้นเป็นที่อยู่อาศัย มีเตาไฟสำหรับปรุงอาหารซึ่งผมมีความคุ้นเคย เมื่อสมัยเป็นเด็กอยู่บ้านนอกจะสัมผัสชีวิตแบบนี้มาก่อนในตอนนั้นยังรู้สึกว่าเวลาฝนตกลงมาในดึกที่ได้ดูเรือนต้องเปียกฝน เมื่อมาเห็นหลังคาบ้านชาวไทยทรงดำคลุมถึงระเบียงและบันไดเรือนจึงรู้สึกว่าคงจะมีความคิดเหมือนเรา

ประเพณีวัฒนธรรมของชาวไทยทรงดำ บางอย่างก็เหมือนไทยสมัยโบราณ เคยมีคนถามว่าคนที่โน่นไปจากประเทศไทยใช่ไหม ผมเลยขอยกเอาประวัติศาสตร์มาตอบว่าครั้งติดดำบรรพ

มารวมมองเห็นชัดและลึกถึงฝ่าพันรัฐชาติพ้นจากดินเดิมที่สิบสองจุไทย

เรือนพักอาศัยตัวอย่างปงบอกถึงวัฒนธรรม ความเป็นอยู่ เป็นวิถีชีวิตดั้งเดิมที่เมืองไล เมืองแ่ง รวมทั้ง **“หัวพันทั้งห้าทั้งหก”** ส่วนเมืองแ่งที่ว่านี้ ปัจจุบันเข้าไปผนวกอยู่ในประเทศเวียดนาม นั่นก็คือ **“เตียนเบียนฟู”** ที่เราได้ยินได้ฟังกันมาก เมืองสงครามเวียดนาม มีอาจารย์ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ท่านหนึ่งเดินทางไปศึกษาเกี่ยวกับผู้ไทหรือ **“ไทดำ”** ปรากฏว่าได้พบชาวอพยพทางจังหวัดภาคอีสานที่ถูกผลักดันออกไปตั้งหลักปักฐานอยู่ที่นี่มาก ทุกคนอยากกลับมาอยู่ประเทศไทยอีก

ไทยทรงดำที่เพชรบุรีถูกกวาดต้อนมาในสมัยกรุงธนบุรี และสมัยรัชกาลที่ 3

ไทดำที่เมืองแ่งหรือเตียนเบียนฟูมีอยู่มาก เรียกว่าเป็นเมืองไทดำก็ว่าได้ ทราบว่าเมื่อสงครามเวียดนามคนเหล่านี้เป็นแรงงานสำคัญของเวียดนามเหนือที่ใช้ชุดเครื่องมือไปโผล่กลางค่ายทหารฝรั่งเศส ทำให้พวกฝรั่งเศสตกใจ และถอดใจ ออกจากสมรภูมิรบให้ทหารอเมริกันเข้ามาแทนที่ สหรัฐอเมริกาเลยเข้ามา **“ติดกับ”** นานจนกลายเป็นเรื่องราวในตำนานไป

ในสมัยรัชกาลที่ 5 นั้น จอมพลเจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรี

คุณศิริพร เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ฯ

เป็นแม่ทัพไปปราบฮ่อในดินแดนหัวพันทั้งห้าทั้งหกในแคว้นสิบสองจุไทย ซึ่งเป็นดินแดนส่วนหน้าของหลวงพระบาง เมื่อพวกฮ่อกำเริบเลียบสาบ สยามได้รับโอบอ้อมจากหลวงพระบางจึงต้องส่งกองทัพอไปปราบในฐานะที่สยามดูแลรับผิดชอบประเทศลาวในขณะนั้น

“ฮ่อ” เป็นพวกฮั่นที่ถูกพวกแมนจูซึ่งเข้ายึดกรุงปักกิ่งขับไล่มา อยู่ที่เมืองซันเทียนชายแดนจีน ทำมาหากินไม่ค่อยเป็น เมื่อมีอาวุธอยู่ในมือก็เที่ยวออกปล้นสะดม สิบสองจุไทยอยู่ติดกับชายแดนด้านนี้ถูกพวกฮ่อเหล่านี้สร้างความเดือดร้อนอยู่เนืองๆ

ฮ่อพวกนี้แบ่งออกเป็นหลายกลุ่ม แต่ละกลุ่มนั้นมีธงเป็นสัญลักษณ์ เช่น พวกธงแดง พวกธงดำ

ภายในศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำเขาย้อย ผมได้รับการต้อนรับจาก คุณศิริพร เจ้าหน้าที่นำชม บ้านตัวอย่างซึ่งมีการจัดแสดงวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ตลอดจนวัฒนธรรม ความเป็นไปแต่ดั้งเดิม เป็นเรือนใต้ถุนสูง หลังคาคลุมด้วยเรือนที่มีเนื้อที่ใช้สอย ตั้งวางตู้สิ่งของต่างๆ ทั้งเสื้อ

ผ้าชุดไทยทรงดำ และผลิตภัณฑ์พืชที่ชาวบ้านปลูกจำหน่าย

มีบันไดขึ้นสู่ชั้นบนแบบชาวบ้านในชนบทของไทยลักษณะ ปงบอกความเป็น **“ไทย”** คล้ายคลึงกัน โดยเฉพาะชั้นบนนั้นเป็นที่อยู่อาศัยมีเตาไฟสำหรับปรุงอาหารซึ่งผมมีความคุ้นเคย เมื่อสมัยเป็นเด็กอยู่บ้านนอกจะสัมผัสชีวิตแบบนี้มาก่อนในตอนนั้นยังรู้สึก ว่าเวลาฝนตกลงบันไดมาที่ใต้ถุนเรือนต้องเปียกฝน เมื่อมาเห็นหลังคาบ้านชาวไทยทรงดำคลุมถึงระเบียงและบันไดเรือนจึงรู้สึก ว่าคงจะมีความคิดเหมือนเรา

ประเพณีวัฒนธรรมของชาวไทยทรงดำ บางอย่างก็เหมือนไทยสมัยโบราณ เคยมีคนถามว่าคนที่โน่นไปจากประเทศไทยใช่ ไหม ผมเลยขอยกเอาประวัติศาสตร์มาตอบว่าครั้งดึกดำบรรพ์อพยพมาจากที่โน่นซึ่งประวัติศาสตร์จะผิดหรือถูกไม่ทราบแต่เราก็เรียนมาอย่างนั้น

เมื่อเห็นคุณศิริพรก็ให้นึกถึงป้ายคำของผมทั้งผิวพรรณ หน้าตาของเธอดูละม้ายกับป้ายคำเพราะมีเชื้อสายเป็นชาวผู้ไทยด้วยกัน

ป้ายคำที่ผมว่าเป็นลูกเจ้าเมืองไลสมัยปราบฮ่อในรัชกาลที่ 5 คุณตาผมเป็นทหารในกองทัพอเจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรี คุณตาผมลอบนำตัวมาในกองทัพอ เมื่อปราบฮ่อเสร็จ ป้ายคำมีวัยเพียง 7 ขวบ มาเติบโตเป็นสาวที่เมืองไทยหน้าตาสวย ผิวขาว เหลือง จัดเป็นสาวงามคนหนึ่ง

ป้ายคำเคยเล่าให้ผมฟังถึงเรื่องราวต่างๆของที่นั่นเท่าที่เกาจำความได้ แล้วก็ปันกับผมตลอดว่าแกอยากกลับบ้าน ผมเลยต้องค้นหาประวัติของเมืองไล จนกระทั่งพบ จึงเดินทางไปเพื่อจะบอกแก แต่พอไปถึงบ้านที่แกพักก็พบว่าแกเสียชีวิตไปแล้ว ทำให้ผมเศร้าอยู่พักใหญ่

ในระหว่างที่ทีมงานของเราเดินชมรอบๆ ศูนย์ฯ มีนักท่องเที่ยวแวะเข้ามาเป็นกลุ่มๆ ไม่ขาดสาย นอกจากจะเป็นสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญแห่งหนึ่งของเพชรบุรี ที่นี้ยังเป็นศูนย์เรียนรู้ในเชิงประวัติศาสตร์ที่ดีอีกแห่งหนึ่งด้วย

สถานที่และเจ้าหน้าที่สาวคอยให้บริการ แนะนำ อีกทั้งการไปมาก็สะดวก รูปแบบของการเรียนรู้นั้นก็ดีมีพร้อม ■

เครื่องปั่นฝ้าย